

Z děcáku do opery

Ještě jako děti utekli sourozenci Miro Bartoš a Bohumila Sommerová ze své rodiny a našli azyl v dětském domově. „Kdybychom zůstali doma, neměli bychom dnes vysokou školu a nezpívali bychom operu,“ věří pěvci plzeňského divadla.

➔ Vladimír Ševela

■ Libor Fojtík, Lukáš Oujeský

T

řináctiletá Bohumila popadla o rok mladšího bratra Miroslava za ruku a vyběhla s ním do tmy. Jejich otec, který se o ně po odchodu matky staral sám, hodně píl a často je bil. „V tu noc byla situace už neúnosná, nechci rozebírat detaily,“ vypráví Bohumila Sommerová.

Vlastně už tehdy nebyla noc, ale prosincové ráno, krátce před Vánoci. U zastávky počkali, až pojede první trolejbus, a dojeli v něm k základní škole v Plzni-Skvrňanech, kam chodili. „Už ani nevím, jak jsme se dostali dovnitř, asi bylo pootevřené okno. Ráno nás našel školník, jak spíme v tělocvičně,“ líčí osmatřicetiletá paní Bohumila událost starou dvacet čtyři let. Domů se už nikdy nevrátili. Nechtěli.

Mluvíme spolu v novorenesančním foyeru Divadla J. K. Tyla, kde je černovlasá žena osm let sboristkou zdejší opery. Její vedle sedící bratr Miro Bartoš, který tu také začínal ve sboru, získal na této operní scéně před třemi lety angažmá jako sólista. „Je to energický baryton s lyrickým hlasem, který se umí pohybovat a tančit a je vhodný do mladých charismatických rolí. To je v Česku zcela nedostatkové zboží,“ chválí svého pěvce šéf plzeňské opery Tomáš Pilař.

V den naší návštěvy se Miro Bartoš chystal na vystoupení v Mozartově Idomeneovi.

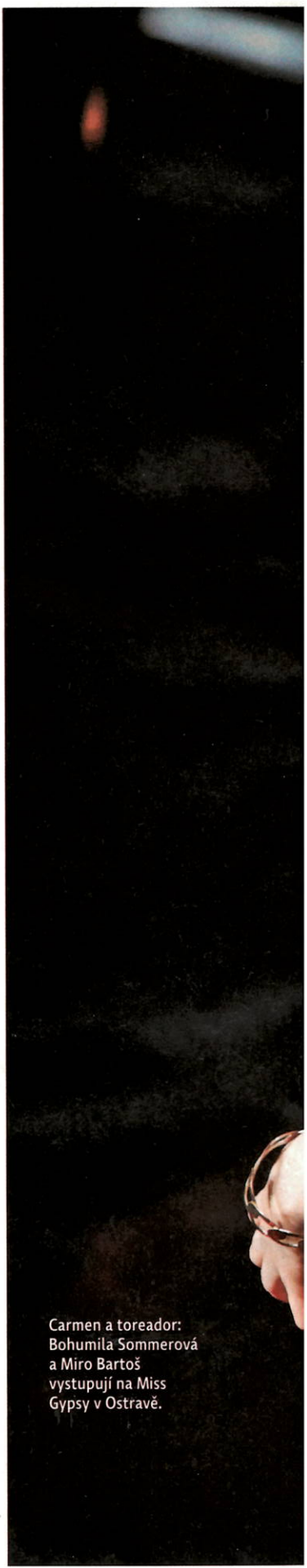
Tentokrát ve sboru. Je po úrazu a teprve se rozjíždí do původní formy.

Oba sourozence jsem poprvé potkal loni v Ostravě, kde spolu zpívali duet z opery Carmen během galavečera Miss Gypsy. On v toreadorském, ona v roli uhrančivé Cikánky.

Opravdové dětství

Otec Mira a Bohumily je Rom, vyrůstali v romské komunitě. Jejich „bílá“ matka od nich odešla, když jim bylo šest a pět let. Bohumila Sommerová vzpomíná, že v první třídě měla na vysvědčení „obrovitánskou pětku“. „Máma se s námi vůbec neučila, a když nás opustila, vyrůstali jsme chvíli u babičky. Ta nám zase zakazovala chodit do školy i do pěveckého sboru, kam nás předtím přijali,“ pokračuje. Pro babičku a pak i pro otce, k němuž se sourozenci zase přestěhovali, bylo nejdůležitější, aby se starali o domácnost. Malý Miro měl třeba za úkol shánět dřevo a topit. Bohumila musela uklízet a starat se o dvě malé děti, které se narodily otcově nové přítelkyni. Postupně si ale školní docházku vyvzdorovali.

Jako děti koktali. Myslí si, že to byl následek tátova bití. „Já jsem asi koktal víc a zůstalo mi to dost dlouho. U maturity z češtiny to byla vlastně výhoda, protože i když jsem toho stihl ze sebe vysoukat méně než ostatní, zkoušející mávli rukou: To stačí, máte za jedna. Na shledanou,“ směje se Miro Bartoš.

Carmen a toreador:
Bohumila Sommerová
a Miro Bartoš
vystupují na Miss
Gypsy v Ostravě.

To, co se nám stalo špatného, se pro nás ve finále ukázalo jako dobré.

„Když zpívám, lidé mě posuzují jinak. V obchodě na mě někdy koukají: nepřišla sem ta Cikánka něco ukrást?“ říká Bohumila Sommerová.

Jednou šli se školní třídou na exkurzi do plzeňského Dětského domova Domino. „Moc se nám tam líbilo a říkali jsme si, že by nám tam asi bylo líp než doma,“ vybavuje si Bohumila Sommerová.

Poté co je spící na podlaze tělocvičny našel v prosinci 1994 školník, putovali na tři měsíce opět ke své babičce. Vedení jejich základky jim mezitím vyjednalo místo v dětském domově. Pro jiné děti ta nejhorší představa, pro ně vysvobození. Tak to prý tehdy cítili a cítí dodnes.

„Otec řekl: Když chcete jít, běžte si. Přišli jsme tam 21. března 1995 a v tohle datum si s Bohunkou vždy popřejeme. Je to pro nás výročí začátku nového života,“ poznamenává Miro Bartoš. Až v „děcáku“ podle něj prožili opravdové, byť už jen krátké dětství. Naučili se plavat, bruslit, lyžovat, s domovem jezdili na hory a koupali se v moři, skoro tři týdny strávili třeba na Mallorce. „Hlavně jsme tam ale poznali, že existuje

něco jako láska a pochopení,“ dodává Bohumila Sommerová.

Vytvořili si vztah s „tetami“. Ty je o víkendech braly k sobě domů a v případech Bohumily a vychovatelky Blanky Kletečkové pouto trvá dodnes. „Teta Blanka byla pro ni jako její máma a teď je babičkou pro její děti,“ líčí Miro Bartoš. Paní Kletečková, která nemá vlastní potomky, trávila s Bohumilou Vánoce i prázdniny. „Nemám ji na papíře, ale je moje,“ směje se dvaapadesátiletá paní Kletečková v telefonickém rozhovoru.

Rodičům už nic nevyčítají

Když se sourozenci dostali do domova a vychovatelé zjistili, že oba chodili na základní škole do pěveckého kroužku, zřídilo vedení domova pěvecký sbor. Bohumila měla nad svou postelí plakát Lucie Bílé a potají snila o kariéře muzikálové zpěvačky. Z bratrova pokoje už kolem jeho patnáctých narozenin zněly operní nahrávky slavných tenorů.

Miro se navíc učil hrát na housle. Ani jeden ze sourozenců ale příliš nevěřil, že by měli na víc než na učňák.

Ředitel Petr Pavel a jeho kolegové však jejich talent podporovali a oba přesvědčili, aby se přihlásili na konzervatoř. „Brávnal nás dokonce i na divadelní představení. Mě to vůbec nebavilo. Co bych teď za to dala, občas na něco zajít. Ale nemám čas,“ povzdechne si matka tří dětí Bohumila Sommerová.

Rok chodila na učební obor cukrářka, Miro však rovnou z deváté třídy nastoupil na konzervatoř. Po roce se na ni setkali ve stejném ročníku. Oba také navštěvovali hodiny zpěvu u někdejší zpěvačky Semaforu a sólistky plzeňské opery Lilky Ročákové-Rybářové.

Biologická matka přišla Bohumilu navštívit v domově do jejich osmnáctin jen jednou. Vřelejší vztah měla dívka s pozdější otcovou družkou Ingrid, která se po rozchodu s ním odstěhovala se dvěma malými syny zpátky do romské osady na středním Slovensku, od-

kud pocházela. V osmnácti se za ní Bohumila dokonce vypravila a v jedné osadě jí vypátrala.

„Žila tam ve strašných podmínkách, v jakési chatrči s polorozbořenými zdmi. A bez elektřiny. Pobyla jsem tam dvě hodiny a jela zpátky. Měla jsem radost, že vidím mladší bratry, ale byl to zvláštní zážitek,“ vzpomíná sboristka. Je ráda, že se Ingrid se syny před dvěma lety konečně odstěhovala z osady do domu s elektřinou a tekoucí vodou.

Se svou matkou, která má i syna z druhého manželství, se Bohumila a Míro nyní vídají „tak jednou za dva roky“, píšou si k Vánocům, narozeninám. A otci, který je po transplantaci ledvin v invalidním důchodu, se podle svých slov snaží pomáhat. Svým rodičům prý dnes nic nevyčítají.

„Asi to tak mělo být. To, co se nám stalo špatného, se pro nás ve finále ukázalo jako dobré. Kdybych nešel do dětského domova, nezpíval bych dnes v divadle a neměl bych dvě vysoké školy,“ říká Míro Bartoš, absolvent oboru hudební výchova na plzeňské pedagogické fakultě a oboru management a globální podnikání na pražské Newton College. Bohumila Sommerová zase vystudovala zpěv na Vysoké škole múzických umění v Bratislavě. Do konce studií – do svých šestadvaceti let – žili v dětském domově. Ovšem do svých skoro třinácti vyrůstali mezi Romy, zčásti mají „cikánskou“ krev a ke svým kořenům se hlásí.

Radši mám slovo Cikánka

„Pocitově si připadám jako Romka, i když radši mám slovo Cikánka. Ale kamarádů a kolegů mám víc těch ‚vašich‘ a mezi nimi se cítím jako Češka,“ usmívá se Bohumila Sommerová, jejíž manžel, který se žije jako šofer a opravář, pochází také ze smíšené „česko-romské“ rodiny.

Dnes nemusíte být bez práce ani na ulici, když nechcete. Je řada institucí, které vám pomohou postavit se na nohy.

„Štve mě, když někteří mí známí říkají, že nejsou Češi, ale Romové. Ptám se jich: A kde jste se tedy narodili a kde žijete?“ navazuje Míro Bartoš, který se také hrdě hlásí k oběma „etnikům“. Na předloktí má už dva roky vytetovanou romskou vlajku s typickým symbolem vozového kola.

Oba říkají, že se jich dotýká a mrzí je nezaměstnanost a chudoba mnoha českých Romů. Bohumila Sommerová to ale nedává za vinu nikomu jinému než dotyčným lidem. „Záleží přece na každém, co od života chce. Dnes nemusíte být bez práce ani na ulici, když nechcete. Je řada institucí, které vám pomohou postavit se na nohy,“ poznamenává. Její bratr připouští, že člověka přece jen výrazně ovlivňuje prostředí. Oni ale podle něj měli „šťěstlí na lidi“ mimo svou rodinu, kteří je naučili „nežít ze dne na den a přemýšlet o budoucnosti“.

Také Bohumila Sommerová vypráví, že zažila situace, které poznaly tisíce českých Romů: nejspíš kvůli barvě své pleti či původu nedostala práci. V divadle má na rozdíl od svého bratra jen příležitostný úvazek, musí tedy pracovat jinde. Z přijímacích pohovorů ale mnohokrát odešla s nepořízenou. Jednu dobu hledala místo prodavačky či uklízečky, pozvali ji na „interview“, ale z firmy se jí už neozvali. Několik let učila hudební výchovu na základní škole v Rokycanech, kde působila i jako asistentka pro žačku s postižením. Před necelým půlrokem, ještě při mateřské, vzala místo noční vychovatelky

v Dětském domově Domino, kde se svým bratrem žila. Práce přes noc jí vyhovuje, protože přes den může být doma se svou nejmladší, dvouapůlletou dcerou. Kromě opery občas Bohumila Sommerová zpívá na koncertech a dalších akcích, s americkým atašé například přednesla českou a americkou hymnu při oslavách konce druhé světové války v Kyšicích u Plzně, kde bydlí.

Další nový začátek

Brzy po přijetí mezi sólisty opery zbrzdil slibnou kariéru Míra Bartoše úraz. Před dvěma lety barytonista z Plzně spadl tak nešťastně, že si zlomil lebeční kost a byl rok v pracovní neschopnosti. Nyní se ale postupně propracovává k někdejšími výkonům.

Nešťastná událost souvisí s další zajímavou rovinou příběhu Míra Bartoše. K pádu došlo ve chvíli, kdy tehdy pětatřicetiletý muž seděl na zhruba čtyři metry vysoké reprobedně na alegorickém voze během pražského průvodu gayů a leseb zvaného Prague Pride. Strávil celkem čtyři týdny v nemocnici.

Ptám se ho, zda se coby „poloviční“ Rom a zároveň gay cítí jako menšina v jiné menšině. „Ano, i když já říkám, že jsem bisexuál, protože jsem měl i vztahy se ženami,“ poznamenává. Dlouho se prý o své orientaci bál říct otci, k němuž v dospělosti po letech našel cestu. „Ten mi pak na to odpověděl jen O. K. a víckrát jsme o tom nemluvili.“ Když ale Míra Bartoš po úraze pustili z nemocnice, přestěhoval se na několik týdnů k otci a ten se o rekonvalescenta staral. Udělal tedy něco, čeho nebyl schopen, když byl Míro malý kluk.

„Život se někdy odehrává jakoby v kruhu,“ uvažuje Míro Bartoš. Skoro jako další nový začátek mu připadalo i to, že plzeňská opera po jeho úraze hlavy nacvičovala nové provedení Verdiho opery Nabucco, v níž nadaný barytonista před deseti lety – ve starém provedení – začínal jako sborista. Po nehodě se už kdysi zvládnuté věci musel ztěžka učit znovu. „To mi přišlo jako znamení a povzbudilo mě to.“ Nyní si už zase pomalu troufá na sólová vystoupení, i když zatím jen v operetě Veselá vdova. „Je houževnatý a cílevědomý, nové party se vždy naučil z celého souboru jako první. Doufáme, že se rychle vrátí do kondice, v níž byl předtím,“ věří šéf opery Pilař.

Jistý kruh opsala ve svém příběhu také Bohumila Sommerová, nyní hlavním povoláním noční vychovatelka v domově, kde prožila třetinu života. Její nejoblíbenější „teta“ Blanka tam totiž také ještě pracuje a obě ženy tak jsou od loňska kolegyněmi. ●

Bohumila Sommerová a Míro Bartoš se spolu sešli i v plzeňské operní inscenaci O Rusalce, která je určena dětem.